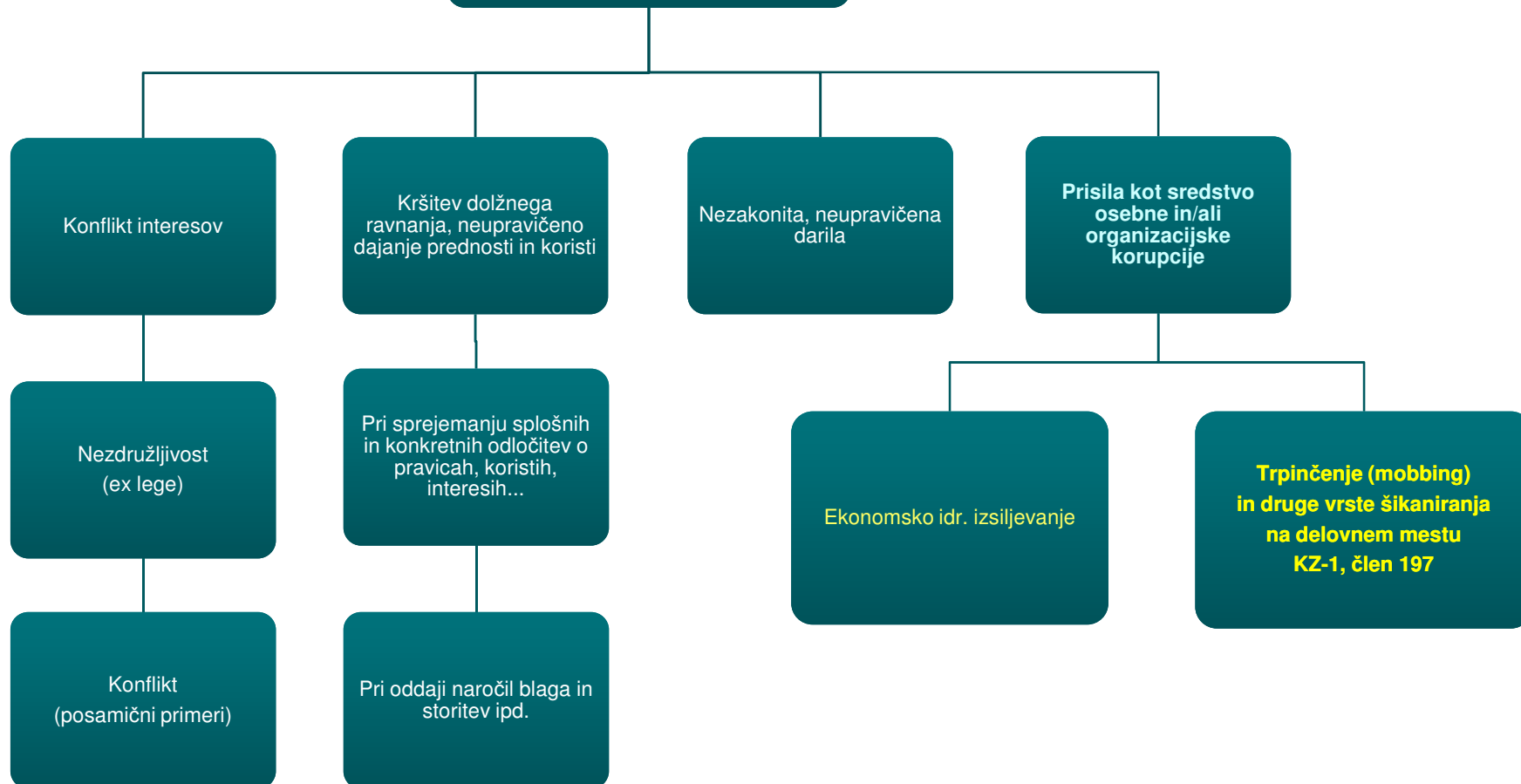

Korupcija in trpinčenje na delovnem mestu

mag. Bećir Kečanović
pomočnik predsednika KPK

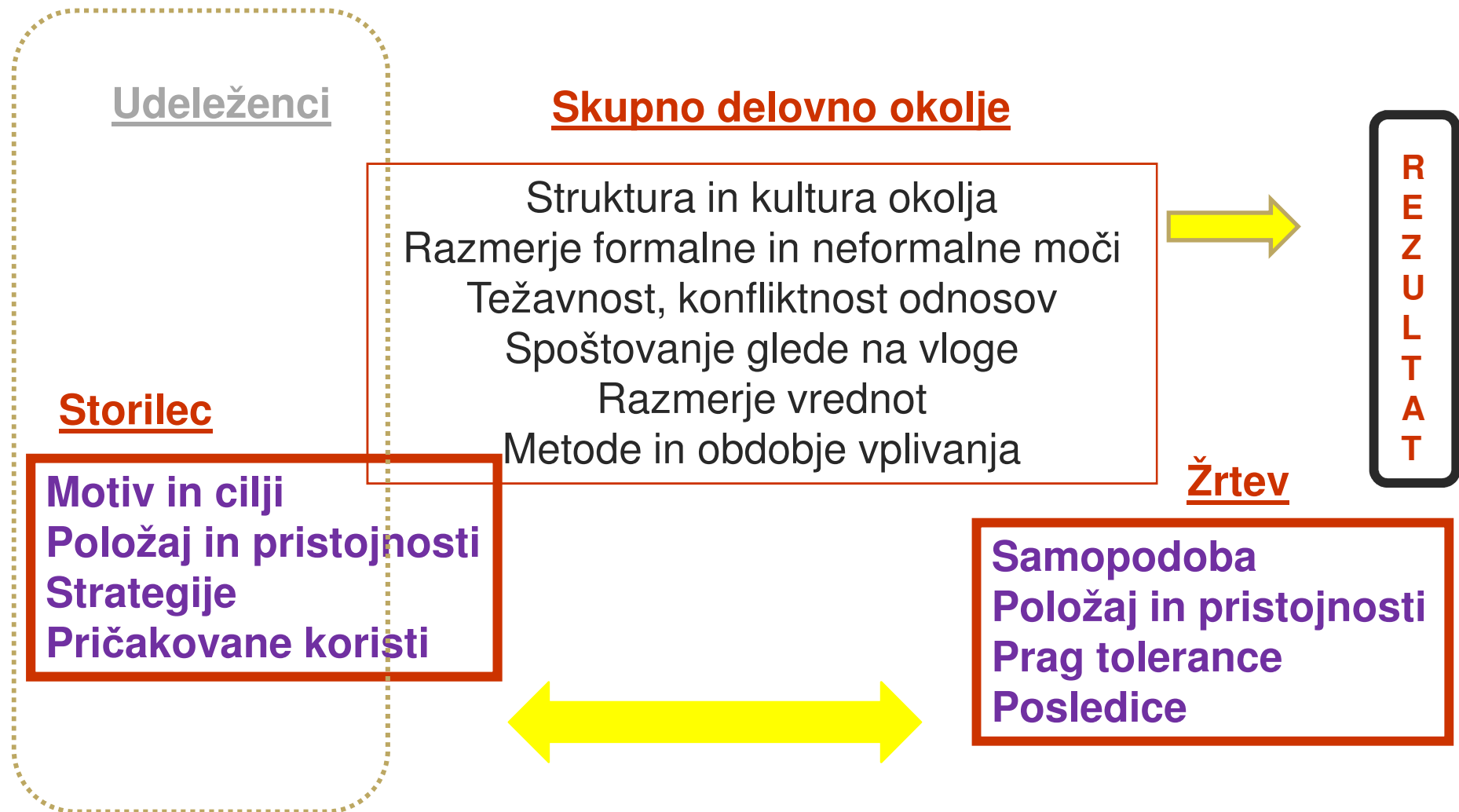
Korupcija

Zakonska definicija in znamenja korupcije

- ❑ “**korupcija**”: vsaka **kršitev dolžnega ravnanja** uradnih oziroma odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenih, ponujenih ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane **koristi** zase ali za drugega.” (ZPKor, 2. člen).
- ❑ “**dolžno ravnanje**”: tako kot ga določajo zakoni in podzakonski predpisi, drugi splošni akti, kodeksi ravnanja in poklicni (dokazni) standardi – **integriteta** javnih funkcionarjev in uslužbencev.
- ❑ “**kršitev dolžnega ravnanja**”: aktivno ravnanje ali opustitev, ki pomeni kršitev katerekoli “zapovedi” dolžnega ravnanja v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi na področjih, ki jih ne moremo uvrstiti v javni ali zasebni sektor oziroma tam, kjer meja med obema sferama ni jasna in točno določena (*ocena dejanskega stanja*).
- ❑ “**korist**”: rezultat oz. posledica kršitev dolžnega ravnanja, ki se odraža v premoženjski ali nepremoženjski koristi, pri čemer njena oblika, vrednost, višina, vrsta, oblika, vsebina ni pomembna (*ocena škode je sestavni del ocene dejanskega stanja*).

Situacijski prostor in kognitivno razmerje storilca in žrtve

(Prirejeno po: Požarnik M. B.: Psihologija učenja in pouka, DZS, Ljubljana, 2008).

Trpinčenje kot orodje korupcije in kriminala 1/3

- ***Šikaniranje na delovnem mestu, člen 197/II KZ-1: ker je osumljenec javnemu uslužbencu [...] večkrat zaporedoma [...] s trpinčenjem na delovnem mestu povzročil...***
- Ugotovitve [...] kažejo, da je osumljenec podrejenim javnim uslužbencem odredil, da morajo javno naročilo razdeliti na dva dela. [...] Tako razdeljeno naročilo je bilo oddano njegovemu sorodniku.
- Ko je notranja revizija zahtevala dokumentacijo, je osumljenec podrejenim odredil, da izvirnike (dokazila) uničijo, ponaredijo delovodnik in namesto izvirnikov v spis vložijo ponarejeno dokumentacijo.

Trpinčenje kot orodje korupcije in kriminala 2/3

Načelno mnenje št. 90

- *Ravnanje uradne osebe državnega organa, ki nedovoljeno vpliva na podrejeno uradno osebo, da ta v uradnem postopku stori ali opusti določeno dejanje na način, ki privede do izboljšanja položaja stranke v tem postopku, ustreza definiciji korupcije po 3. alineji 2. člena Zakona o preprečevanju korupcije.*
- Opisano ravnanje kaže izrazit namen kaznovati »neposlušnega« uradnika, ker je pristojnemu državnemu tožilcu podal kazensko ovadbo ter s tem po mnenju generalnega direktorja huje kršil obveznosti iz delovnega razmerja in storil kaznivo dejanje zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic, kar je organ Vlade Republike Slovenije ugotovil kot povsem nezakonit razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi.

Trpinčenje kot orodje korupcije in kriminala 3/3

Načelno mnenje 186

- *Ravnanje uradnih oziroma odgovornih oseb javnega zavoda, ki s kršitvijo dolžnega ravnanja pri najemanju odvetniških in drugih zunanjih storitev drugemu omogočajo neupravičeno korist, ustreza definiciji korupcije po 3. alineji 2. člena ZPKor.*
- Pogodbe so bile sklenjene v nasprotju s standardi poslovanja z javnimi finančnimi sredstvi,
- Plačilo opravljeno za storitve, ki so jih dejansko opravili uslužbenci javnega zavoda.
- Šlo je za ponavljajoče javne razpise, pripravljene v javnem zavodu, nato poslane odvetniški pisarni, ki je izstavila račune za celotno pripravo,
- Nakazila odvetniški pisarni v obdobju enega leta in pol znašajo okoli 150.000,00 EUR.

Razlogi za sum, da je...

(6. a člen ZDR)

...šlo za ponavljajoče se ali sistematično, graje vredno ali očitno negativno in žaljivo ravnanje ali vedenje, usmerjeno proti žrtvi na delovnem mestu ali v zvezi z delom.

(197 člen KZ-1)

...žrtvi s trpinčenjem povzročeno ponižanje ali prestrašenost.
...ima za posledico psihično, psihosomatsko ali fizično obolenje ali zmanjšanje delovne storilnosti.
- podani znaki drugih KD, pri čemer je trpinčenje način, žrtev pa objekt oziroma sredstvo izvršitve.

(osredotočenost suma)

- ocena dejanskega stanja, ki vključuje odnos storilca do žrtve: vzrok, nagib, naklep, časovni potek, posledice, morebitni sotorilci; in primerno zavarovane dokaze.
- utemeljitev in umestitev dejanskega stanja v okvir procesnega in materialnega kazenskega prava.

Nekaj razlagalnih argumentov

- Poleg pravilne ocene dejanskega stanja in zavarovanja dokazov so za presojo, kako je žrtev prizadeta, kako je trpinčenje sama občutila in ga doživljala, pomembni razlagalni argumenti (pravila in smernice, sodna praksa), na primer:
 - Ustava določa najosnovnejše pravice, ki zagotavljajo golo preživetje (telesna integriteta) in varujejo človeka kot celovito osebnost, osebnost z dostajnstvom (duševna integriteta) (U-I-60/03).
 - Nedotakljivost duševne integritete pomeni zlasti prepoved posegov v pravico odločati o samem sebi. Pravica do zasebnosti (tudi na delovnem mestu) vključuje duševno integriteto (U-I-60/03).
 - Poseg v duševno integriteto je poseg v človekovo notranje življenje, ki prizadene njegova čustva in predstave tako, da povzroči jezo, strah, žalost, občutek manjvrednosti... (Up-2155/08).
 - Ker pri duševni integriteti gre v prvi vrsti za človekovo čustvovanje in notranje duševno življenje, pri presoji ni mogoče prezreti njegovih trditev o čustveni prizadetosti (Up-2155/08).

(Ne)sistematičnost zakonske ureditve trpinčenja

- ❑ Pravno varstvo pred trpinčenjem ureja področni zakon (ZDR): kaj je trpinčenje, prepoved trpinčenja, dolžnosti delodajalca, pravice do dostojnega delovnega okolja, pristojnost nadzora, globe.
- ❑ Pomembni so še drugi zakoni in predpisi, na primer: Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (ZUNEO), Uredba o ukrepih za varovanje dostojanstva zaposlenih v organih državne uprave.
- ❑ Edino v ZDR in KZ-1 pa je *trpinčenje* izrecno določeno kot zakonski pojem ("standard"). Zakonodajalec je že v naslovu 6.a člena ZDR nesporno ločil trpinčenje od drugega nadlegovanja: *prepoved spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja na delovnem mestu*.
- ❑ Vprašanje, ali ZJU (15.a člen – načelo prepovedi nadlegovanja) ureja trpinčenje, je najbrž odveč, ker niti v naslovu niti v definiciji 15.a. člena ni zakonskega pojma *trpinčenje*: "Prepovedano je vsako fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje ali vedenje javnega uslužbenca, ki temelji na katerikoli osebni okoliščini in ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo delovno okolje za osebo ter žali njeno dostojanstvo".
- ❑ Trpinčenje [...] je vsako ponavljajoče se ali sistematično, graje vredno ali očitno negativno in žaljivo ravnanje ali vedenje, usmerjeno proti posameznim delavcem na delovnem mestu ali v zvezi z delom (6.a člen ZDR).